

**Mikael Agricolasta
opin ja tutkimuksen
tielle 2006**

**Mikael Agricolasta
opin ja tutkimuksen
tielle 2006**

Suomen Kouluhistoriallisen Seuran vuosikirja XLIV

© Suomen Kouluhistoriallinen Seura ry
Kansikuva esittää kupariin pakotettua Mikael Agricolan nimikirjoitusta Pernajan kirkon vieressä sijaitsevassa Emil Wikströmin veistämässä Agricolan patsaassa. Kansikuva, kannen suunnittelu ja teoksen taitto: Antti Lappalainen.

ISSN 0780-7694

Gummerus Kirjapaino Oy
Vaajakoski 2007

ESIPUHE

SUOMEN KOULUHISTORIAALLINEN SEURA on pyrkinyt joka vuosi toimittamaan vuosikirjan, jossa seuran jäsenet ovat voineet julkaista oman tutkimustyönsä tuloksia ja kouluhistorian harrastuksensa esityksiä ja kuvauksia. Kouluhistoriallisen seuran tavoitteena on sääntöjensä mukaisesti edistää alan tutkimusta ja harrastusta. Nyt ilmestyvä vuosikirja on järjestyksessään 44:s ja tehty yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Vuoden 2006 vuosikirjan yhtenä teemana on Mikael Agricola, mikä näkyy myös kirjan artikkeleissa. Vakiintuneen käytännön mukaan jokainen kirjoittaja vastaa oman kirjansa sisällöstä.

Toimituskunta kiittää Opetushallitusta erinomaisesta yhteistyöstä sekä kaikkia kirjoittajia heidän panoksestaan vuosikirjan aikaansaamiseksi.

Helsingissä lokakuun 29. päivänä 2006

Toimituskunta:
Martti T. Kuikka, puheenjohtaja
Erkki Merimaa
Jouko Kauranne
Antti Lappalainen
Jukka Rantala

Kirjoittajat

Sirkka Ahonen, FT, professori emerita

Pauli Arola, FT, lehtori

Tuula Hyyrö, KT, lehtori

Saara Hakaste, KT, dosentti

Martti T. Kuikka, FT, professori emeritus

Marianne Lehtimäki, KM, erityisluokanopettaja

Päivi Lipponen, FT, lehtori

Raija Meriläinen, KM, YTM, opetusneuvos

Jyrki Männistö, KT, FM, lehtori, Tampereen normaalikoulu

Airikki Pousi, FT, lehtori

Jukka Rantala, FT, professori

Harri Saine, KT, erityisopettaja

Hannu Suni, TT

Hannu Syväoja, FT

Janne Varjo, KM

Jorma Virtanen, KT, yliassistentti

Sisältö

Tuula Hyyrö

Agricolan Abckiriasta se alkoi – lukemisen oppia ja opetusta halki vuosisatojen 9

Hannu Syväoja

Agricola-reseptioita kansanvalistuksessa 34

Saara Hakaste

Kuka on tämän kirjan omistaja? Luku- ja kirjoitustaidosta hämäläisessä talonpoikaistalossa 1800-luvun Hollolassa 58

Päivi Lipponen

Vahva valtio ja tehokas kansalaisyhteiskunta rakentavat kansakoulun 102

Jyrki Männistö

Ajan ja kehityksen vaatimukset. Kansakoulun oppiaineet sanasodan kohteena itsenäisyyden alun Suomessa 121

Pauli Arola

Komitea murroksen keskellä. – Maalaiskansakoulun opetussuunnitelmakomitea 1912–1924 147

Hannu Suni

Kirkko- ja kouluhistorian liittymäkohdat 164

Jukka Rantala

Sukupuoli kasvatuksen historiassa 199

Airikki Pousi

Kapea vai avara sosialisatio – opettaja etsimässä
vastauksia oppilaiden ongelmakäyttäytymiseen
kasvatuksen historiasta 193

Sirkka Ahonen

United World Colleges – from a NATO-Spin-Off
to Schools with Global Concern? A history of
a project for international education 208

Jorma Virtanen

Miksi esiopetusuudistus ei toteutunut
1970-luvun Suomessa 220

Raija Meriläinen – Janne Varjo

Nuorisokouluvision historiallinen rakentuminen
osana suomalaista koulutusjärjestelmää
ja -politiikkaa 247

Harri Saine – Marianne Lehtimäki

Tietotekniikan harjaannuttamisohjelmien tarve
ja käyttö Porin alakoulujen erityisopetuksessa
vuonna 2006 265

Martti T. Kuikka

Kasvatuksen historian tutkimus eilen ja tänään 291

Vuosikertomus toimintavuodelta 2005 303

Edellisten vuosikirjojen sisällysluettelot 308